

Nogle Bidrag til Winsløwernes Slægtshistorie.

Af Johannes Bapt. Metzler.

Under Forarbejderne til en udførligere Levnedbeskrivelse af den navnkundige Anatom Jakob Benignus Winslow¹⁾ var vi nødsaget til ofte at beskæftige os med hans Slægtninge og give Oplysninger om dem. Der foreligger vel to Arbejder, som vil være Vejvisere i den Henseende. Vi mener *Rasmus Nyerups* Afhandling »Om de lærde Winsløver«²⁾ og *A. D. Jørgensens* Bemærkninger i sit Mindeskrift om Jakob Benignus Winslows Grandonkel Niels Stensen³⁾. De Slægtregistre, som disse to Forfattere byder, er imidlertid saa unøjagtige, at vi var nødsaget til at gøre mere dybtgaaende Kildestudier om Winsløwernes ældste Genealogi og deres Slægtskab til andre ansete Familier her i Landet. Resultaterne af vor Forskning gør vi herved tilgængelige for en større Kreds af interesserede.

I. Winsløwernes ældste Genealogi.

I Aaret 1815 skrev Rasmus Nyerup i sin Afhandling »Om de lærde Winsløver«⁴⁾: »Det højeste man i Tiden kan gaae

¹⁾ Winslow og ikke Winsløw har den store Anatom selv altid kaldt sig og det ikke blot i Frankrig, hvor man ikke kendte det danske »ø«, men ogsaa her i Landet. Winslow kalder han sig i de trykte Disputatser, han har holdt som Alumnus paa Borchs Kollegium. Winslow underskriver han sig paa de endnu bevarede Kvitteringer for Modtagelsen af Borchs Stipendium. Winslow kalder endelig ogsaa hans Fader og Brødre sig. Ikke en eneste Gang har vi i de mange trykte og utrykte Kilder set Navnet skrevet med »ø«. Skrivemaaden Winsløw er af nyere Oprindelse. Da vi i det foreliggende Arbejde kun beskæftiger os med Winsløwernes ældste Descendenter, bibeholder vi derfor Skrivemaaden Winslow, saa meget mere, som den har faaet Borgerret i Verdenslitteraturen. Ganske det samme gælder om hans endnu berømtre Grandonkel. En »Niels Stensen« kender man i Udlandet ikke. »Nicolaus Steno« er derimod meget bekendt.

²⁾ Det skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter. Ellefte Aargang. (Kjøbenhavn 1815), S. 133—236.

³⁾ Nils Stensen. Et Mindeskrift (Kjøbenhavn 1884), S. 2—4, 216—217.

⁴⁾ a. St., S. 135—137.

med den winsløvske Families Herkomst er til det 16de Aarhundrede. I dette Aarhundrede fødtes i Colding en *Hans Hansen*, som er den ældste Mand i Slægten man veed af at sige. Han døde 1616 som Præst til Winsløf og Næflinge Sogne i Vester Gynge Herred i Christianstad Lehn i Skaane. Hans Søn, *Jacob Hansen*, efter at have studeret ved Kjøbenhavns Universitet og nogen Tid været Collega ved Skolen i Malmø, blev omsider Præst i Faderens Kald, og døde der 1651. Han bar, ligesom Faderen, Tilnavnet *Colding*, saavidt Tilnavne dengang vare i Brug. (Conf. Sv. *Bringii Dissert. de Golhungia* pag. 76—77)*.

Nyerup sammenblander her som adskillige andre efter ham to Slægter Winslow. Thi *Jakob Hansen* er ikke Søn af *Hans Hanssøn*; han har tværtimod giftet sig ind i dennes Familie. Da hele denne Sag er meget indviklet, skal vi, for at gøre den lettere forstaaelig, fremstille den ganske skematisk.

Hans Hanssøn, født i Kolding den 6. December 1577, blev 1598 Student i København og erholdt paa Grund af sin flitighed och skickelighed Kongens kost ibland de hundrede studenter¹⁾. I Aaret 1602 blev han Medhjælper i Winsløf og Næflinge i Skaane, 1607 Sognepræst dersteds. Han skal have været en meget nidkær gejstlig, men døde allerede den 19. Juni 1619²⁾. I sit Ægteskab med *Karine Jørgensdatter* († 1633), hvis Fader var Præst i Broby, havde han tre Sønner:

1. *Nils*, født omkring Aaret 1604. Han døde 1625 som Student i København.
2. *Swen*, født 1605. Han blev 1630 Hjelpepræst, 1635 Sognepræst i Brønnestad og Matteryd i Skaane, hvor han døde den 28. September 1653.
3. *Hans*, født den 27. Januar 1608 i Winsløf. Han blev den 26. August 1629 Rektor ved Christianstads Skole, 1633 Pastor i Ousby og Loushoul, den 6. Februar 1646 Herredsprovst, men maatte allerede den 14. Oktober 1649

1) Hermed er ment Kommunitetet. Jfr. dertil *Nyerups* Anmærkning, a Skr. S. 136.

2) *Nyerup* angiver fejlagtig 1616. Smlgn. *S. Cavallin*, Lunds Stifts Herdaminne, efter mestadels otryckta källor utarbetadt. Fjerde delen (Lund 1857, S. 313—314.

opgive denne Stilling paa Grund af altfor stor Svagelighed. Han døde den 26. August 1660. Den 24. September 1637 havde han i Qwiinge ægtet Anna Clausdatter, som fødte ham to Sønner og fire Døtre, deriblandt den senere Professor i Kirkehistorie ved Lunds Universitet, Johannes Winslovius (1638—1709), Pastor i Stafwie og Lackalänge¹⁾.

En Søn med Navn Jakob kendes ikke. Men hvem var saa hin Jakob Hansen, hvem Nyerup kalder for Hans Hanssøns Søn og Hans Hanssøn Winsløff's Broder? — Han var ikke engang beslægtet med Hans Hanssøn, men giftede sig ind i dennes Familie, idet han tog Enken efter Hans Hanssøns Stifsøn Peder Nielsen til Ægte.

Karine Jørgensdatter havde nemlig, før hun indgik Ægteskab med Hans Hanssøn, været gift med Nils Pedersen, Hjelpepræst i Winsløf og Neflinge, og omkring 1598 født ham en Søn, Peder Nielsen. Denne blev 21 Aar gammel Hans Hanssøns Efterfølger som Sognepræst i Winsløf og giftede sig med Karine Clausdatter, Datter af Claus Pedersen i Qwiinge og Søster til hans Stifbroder Hans Winsløff's Hustru. Han avlede med hende følgende Børn:

1. *Hans Pedersen*, født omkring 1623. Han blev 1649 Pastor i Sinclairsholm og Sørby og døde den 30. August 1681²⁾.
2. *Eline Pedersdatter*, født 1625. Hun giftede sig med Hans Andersson, Præst i Winsløf og efter dennes Død med Raadmand Peder Norbergh i Christianstad.
3. *Malene Pedersdatter*, født 1627. Hun ægtede Christen Wilomssen, Pastor og Herredsprovst i Finja og efter dennes Død (1666) hans Efterfølger Christen Carstenson Fundanus. Malena døde den 28. November 1681.
4. *Anna Pedersdatter*, født 1629. Hun giftede sig med Pastor Mogens Pedersen i Broby og døde i Aaret 1700.

Efter Peder Nielsens Død, den 31. Mai 1630, indgik Karine Clausdatter den 26. Juli 1631 Ægteskab med hans Eftermand

¹⁾ *Cavallin*, a. Skr. I, S. 298—299. — *M. Weibull*, Samlingar utgifna för de skanska landskapens historiska och arkeologiska förening (Lund 1874), I, S. 73—74.

²⁾ Jfr. Kirkehistoriske Samlinger III R., Bd. VI, S. 184 f.

Jakob Hansen, der af Nyerup betegnes som Hans Hanssøns Søn. Jakob Hansen er imidlertid født den 24. Januar 1605 som Søn af Hans Moritzen og Marina Jakobsdatter i Kolding. Efter at have besøgt Skolen i sin Hjemstavn kom han 1620 i Hofstjeneste hos »Prins Frederiks tuglemester, mester Rasmus Jensen Wordenius, huilcken privatim leste for hannem den stund, hand var hos hannem in aula«. Ved Midsommerstid 1621 kom han til Lund og boede hos sin Slægtning Biskop Mads Jensen Medelfart. I Aaret 1626 blev han Student i København. Den 29. August 1630 kaldtes han til Pastor i Winsløf og Neflinge. 1649 udnævntes han til »Westra Göinge härads« Provst, men døde allerede den 17. April 1651. Karine Clausdatter († 1673) skænkede ham syv Børn, af hvilke seks overlevede Faderen. Kun fire af disse er os bekendt, nemlig:

1. *Peder Jakobsen Winslow*, født den 20. Marts 1636, død den 13. Januar 1705 som Sognepræst til Præstø og Provst i Baarse Herred. Hans Mindesmærke findes endnu i Præstø Kirke¹⁾.
2. *Claus Jakobsen Winslow*. Han blev 1676 Præst til Næsby og Tyvelse i Sjælland. Hans Descendenter er bleven sammenstillet af J. C. L. Lengnick²⁾.
3. *Marine Jakobsdatter*, født den 14. Marts 1640. Hun ægtede Pastor Sigward Jønsson i Hästweda, hvor hun døde den 26. Februar 1701.
4. *Karine Jakobsdatter*. Hun blev gift i Helsingborg og døde der i Aaret 1684.

Mest bekendt af disse fire er **Peder Jakobsen Winslow** og hans Descendenter. Efter at være bleven Medhjælper hos Sognepræsten ved Fruekirke i Odense, Magister Niels Pedersen Brun, med Haab om at blive hans Eftermand, ægtede han

¹⁾ Jfr. Personalhistorisk Tidsskrift Bd. II, S. 5. — Kirkehistoriske Samlinger 4 R., Bd. VI, S. 561—562.

²⁾ Genealogier over adelige og borgerlige Familier (Kjøbenhavn 1851). — Jfr. ogsaa *J. Worm*, Forsøg til et Lexikon over danske, norske og islandske lærde Mænd Bd. II, S. 600. — *S. V. Wiberg*, Personalhistoriske, statistiske og genealogiske Bidrag til en almindelig dansk Præstehistorie, Bd. II (1870), S. 445.

den 20. Oktober 1667 dennes ældste Datter **Marthe Brun**. Med hende avlede han ni Sønner og fire Døtre¹⁾:

1. *Jakob*, født den 17. April 1669, død den 3. April 1760²⁾. Han giftede sig den 11. Juli 1711 med Maria Katherina Gilles, der skænkede ham to Børn, en Søn, der døde ugift som Skibskaptajn, og en Datter, der i Januar 1747 ægtede Pariserlægen Jacques François le Chat de la Sourdière. Sidstnævnte avlede 1748 med Winslows Datter to Børn, der synes at have været Tvillinger, nemlig en Søn ved Navn Jacques Bénigne Louis og en Datter, Marie Adélaïde, der indgik Ægteskab med en Læge Lullier. Fra dem nedstammer Alexandre Louis Marie Lullier, der antog Dobbeltnavnet Winslow-Lullier og gjorde det hæderlig bekendt i den franske lægevidenskabelige Litteratur. Han døde 1834.
2. *Niels Brun*, født den 2. December 1670. Han blev 1690 Student fra Odense Gymnasium, tog 1694 theologisk Eksamen og lagde sig senere efter Medicin. 1701 rejste han udenlands og studerede i Holland og Frankrig. Efter Hjemkomsten i Aaret 1704 praktiserede han som Læge i København, tog den 14. Maj 1709 Doktorgraden, men bortreves allerede 1710 af Pesten³⁾.
3. *Hans*, født omkring 1672. I Aaret 1690 deponerede han fra Odense Gymnasium og studerede Medicin. Efter en Udenlandsrejse blev han i Pestens Tid Forstander ved Slagelse Kloster, tog 16 Aar derefter Afsked, rejste uden-

¹⁾ Jfr. La vie de *Mr. Jacques Bénigne Winslow*, Docteur en médecine de la faculté de Paris p. 2. i »Oeuvres de Jacques Bénigne Winslow, converti du Luthéranisme au Catholicisme Romain«. Findes paa Bibliothèque Mazarine i Paris, Manuser. 1167 in-4^o. — *J. C. Bloch*, Den fyenske Geistlighed's Historie fra Reformationen indtil nærværende Tid. Bd. I (1787), S. 497 f.

²⁾ Jfr. vor Afhandling: »Jakob Benignus Winslow. Nogle Mindeblade til hans 150 Aars Dødsdag« i Nordisk Ugeblad for katholske Kristne 1910, S. 227—235, 243—250.

³⁾ Efter de fleste Forfattere skal han først være død 1711. Han bedravedes imidlertid allerede den 16. April 1710 i Kjøbenhavn. Jfr. *K. Carøe*, Den danske Lægestand 1479—1788 (Kjøbenhavn 1909) S. 134. Smlgn. hermed *R. Nyerup*, a. St., S. 168—171. — *J. Worm*, a. Skr. Bd. II, S. 599. — *C. F. Bricka*, Dansk biografisk Lexikon, Bd. XIX, S. 47—48.

lands og kom 1728 tilbage, en Maaned før den store Ildebrand¹⁾. Han var gift med en Datter af den lærde Johannes Brunsman og døde den 27. August 1740²⁾.

4. *Ludvig*, født 1673, døde som toaarigt Barn.
5. *Ludvig*, født 1674, men døbt aabenbart først efter den sidstnævnte Broders Død. Han dimitteredes 1692 fra Odense Gymnasium og studerede derefter Theologi³⁾. Den 29. Januar 1707 kaldtes han til Sognepræst i Vaaler og Svendal i Nedre Borgesyssels Provsti, Christiania Stift. 1708 tog han Magistergraden. Men hans Virketid blev kun kortvarig, da han allerede døde i Aaret 1712, ikke 1710, som flere Skrifter har⁴⁾.
6. *Laurids*, født omkring 1675. Han dimitteredes 1693 fra Odense Gymnasium, studerede Jura, blev Fuldmægtig hos Justitsraad Reve, men døde allerede 1714, uden at have opnaaet et offentligt Embede.
7. *Christian*, født omkring 1677. Han blev 1698 Student fra Sorø⁵⁾, studerede Theologi og udnævntes den 19. April 1704 til Sognepræst i Baarse og Beldringe Menigheder, hvor han indebrændte i Juli 1720. Hans ældste Søn Jakob, født 1714, var fra 1738—1743 Alumnus paa Borchs Kollegium og dets 49. Inspektør⁶⁾. I Aaret 1752 kaldtes han af Chr. Sigfred Plessen som Degn til Næsbyholm⁷⁾, men døde allerede den 12. Januar 1762. Den 12. November

¹⁾ Jfr. Københavns Huse og Indvaanere efter Branden 1728 (Kbhvn. 1906), S. 115: I Store Kirkestræde hos Lüder Stiefken »Logerer Hans Winslov, som for Branden boede paa Nørregade, leved af sine Midler«.

²⁾ *Suhms Samlinger til den danske Historie*. Første Bind Andet Hæfte (1780), S. 12. — *R. Nyerup*, a. Skr., S. 164—168.

³⁾ Han var imidlertid ikke Alumnus paa Borchs Kollegium, som *C. F. W. Bendz* skriver. Jfr. *Authentiske Efterretninger om Jakob Benignus Winsløvs Overgang til den katolske Kirke* (Horsens 1846), S. 80.

⁴⁾ *R. Nyerup*, a. Skr., S. 157—164. — *R. Nyerup* og *J. E. Kraft*, *Almindeligt Litteraturlexikon* (Kjhbvn. 1820), S. 667. — *C. F. Bricka*, a. Skr. Bd. XIX, S. 47. — *Kirkehistoriske Samlinger*. 4. R., Bd. II, S. 596—597; 5. R., Bd. II, S. 363—371.

⁵⁾ *S. Birket Smith*, *Kjøbenhavns Universitets Matrikel* Bd. II (1894), S. 239.

⁶⁾ *H. Olrik*, *Borchs Kollegiums Eforer og Alumner indtil 1889 i »Festskrift i Anledning af Borchs Kollegiums 200 Aars Jubilæum«* (Kbhvn. 1889), S. 168.

⁷⁾ Se *Anders Petersen*, *Sjællands Stifts Degnehistorie* (Kbhvn. 1899), S. 124.

1749 havde han i Gyrstinge giftet sig med Kirstine Sophie Stub (f. 1729, d. 7. April 1767), som skænkede ham 6 Børn. Sønnen, Lars Stub Winslow (1753—1826) blev først kgl. Lakaj, senere Køkkenskriver ved Kongens Hofholdning og er bl. a. Fader til den bekendte Skuespiller Carl Winslow (1796—1834). En anden Søn af Christian Winslow, Peder Christensen, født 1708, gik omkring Aaret 1738 i Paris, hvor han under Vejledning af Nordmanden Michael August Røg uddannede sig som Stempelskærer, efter sin Farbroders Eksempel over til Katholicismen. Men det lykkedes Kong Christian VI og Geheimeraad Johan Ludvig Holstein at vinde ham tilbage for Danmark ¹⁾. 1741 rejste Peder Christensen Winslow paany til Paris, da han havde erholdt en kgl. Understøttelse, for at uddanne sig videre i sin Kunst. I Aaret 1744 vendte han tilbage og arbejdede for Videnskabernes Selskab. Den 5. Juli 1745 blev han kgl. Medailleur. men levede stadig under meget trange Kaar. Efter 1756 forlod han Danmark, for at søge heldigere Vilkaar ²⁾. Han rejste først til Stockholm, siden til Russland, hvor han 1758 synes at være død. Han var gift med Dorothea Siewers, ved hvem han den 12. Marts 1752 blev Fader til den bekendte Læge, Etatsraad Prof. Frederik Christian Winslow († 24. Juni 1811).

8. *Henrik*. Han blev 1698 Student fra Sorø, men døde ung hos sin Broder Christian i Baarse.
9. *Karen*, født omkring 1680. Hun giftede sig med Johan Antonius Poggense, residerende Kapellan i Nykjøbing paa Falster og derefter Sognepræst for Stroby og Varpelev Menigheder. Hun døde 1759.
10. *Maren*, døde ugift 1716.
11. *Jens Jakob* ³⁾. Han blev ligeledes Student fra Sorø, drog syg til sin Broder og døde der kort efter Ankomsten.

¹⁾ Jfr. *H. Fr. Rørdam*, Historiske Samlinger og Studier Bd. II, S. 386—387, 438; Bd. III. S. 59.

²⁾ *C. Molbech*, Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Historie i dets første Aarhundrede 1742—1842 (Kbhvn. 1843), S. 19, 22.

³⁾ *S. Birket Smith* kalder ham i Universitets Matrikel Bd. II, S. 239: »Claudius Jacobus Vinslovius«. Dette er dog ikke rigtigt. Thi Faderen selv

12. *Abel Katherine*, døde i sit ottende Aar af Smaakopper.
13. *Anna Magdalene*. Hun opholdt sig i nogen Tid hos sin Moster Mette Brun, Controlleur Christen Lunds Enke i Odense og blev senere gift med Apotheker Holm i Fredericia, hvor hun døde 1752.

II. Jakob Benignus Winslows Slægtskab med andre ansete Familier.

Jakob Benignus Winslow var beslægtet med ikke saa faa af Danmarks mest ansete Familier, men mærkelig nok næsten kun gennem sin Moder. Da der imidlertid i hendes Stamtavle findes endnu langt flere Fejltagelser end i Faderens, skal vi først efter indgaaende Studier offentliggøre et rigtigt Slægtregister. Vore Meddelelser støtter sig for største Delen paa »Justiceraad og Landsdommer J. Th. Bircherods Samlinger til sin Familiehistorie«, der findes paa Kgl. Bibliothek i København¹⁾.

Jakob Benignus Winslows Moder nedstammer fra Borgemester **Jakob Let** i Odense († 19. Aug. 1622), der var en Søn af Severinus Laetus, Officer i Odense († 19. Sept. 1579) og Enger Unchersdatter († 13. Juni 1592). Jakob Let havde med sin Hustru **Marina Jørgensdatter** († 5. Sept. 1603) to Døtre: Inger Jakobsdatter og Karen Letsdatter.

Inger Jakobsdatter Let ægtede Magister **Mads Jensen Medelfart** (1579—1637)²⁾, men døde allerede efter 4½ Aars Ægteskab

kalder ham i Fortalen til sin 1703 udkomne Farrago arctoa, som han har tilegnet sine otte studerende Sønner, »Janus — Jacobus Winslow, Philos. St.« Ligeledes kaldes han af sin Broder i dens Autobiografi »Jean Jacques«. Aldersangivelserne i Universitetets Matrikel stemmer forøvrigt heller ikke overens med de lige anførte Kilder. Efter Matrikel skal nemlig Christian i Aaret 1698 have været 19 Aar gammel, Jens Jakob 20 Aar og Henrik 21 Aar. Efter Faderens og Broderens Optegnelser har derimod Christian været den ældste af disse tre Brødre, Henrik den næstældste. Saa følger to Søstre og derefter først Jens Jakob.

¹⁾ Kallske Samlinger Nr. 130, fol. 391 ff.

²⁾ Jfr. Bircherods Familiehistorie, fol. 393, 395 ff. — Bloch, a. Skr. S. 611 ff. — *Cawallin*, a. Skr. Bd. I, S. 38—42. — *W. Lassen*, Biskop i Lund Dr. Mats Jenssón Medelfar's agnatiske Descendenter af Navn Wibe og Lund (Christiania 1901).

af Pest i Roskilde den 14. April 1616. Med ham havde hun tre Børn :

1. *Jakob*, født i Vejle den 20. Juni 1612, død den 26. Maj 1632.
2. *Susanna*, født i Odense 1613, død den 26. August 1637. Denne Datter blev senere Prof. Dr. Oluf Worms (1588—1654) anden Hustru og skænkede ham fire Børn, deriblandt den senere Conferensraad, Justitiarius i 'højeste Ret og Professor Willum Worm (1633—1704) og den senere Justitsraad, Assessor i højeste Ret og Præsident i Ribe Mathias Worm¹⁾. Denne sidstnævnte var født den 29. April 1636, attesterede 1657, rejste udenlands i otte Aar, blev 1667 Præsident i Ribe, 1687 Assessor i højeste Ret og døde den 14. Februar 1707. Han havde den 27. Juli 1667 giftet sig med Margareta de Hemmer († 10. Okt. 1723). Det er deres Søn Oluf, som Jakob Benignus Winslow i sin ovennævnte Autobiografi flere Gange omtaler som intim Ven. Han var født den 17. Juli 1672, giftede sig med Karen Knob²⁾ og døde den 16. Marts 1743 som Consistorialassessor og Lektor theologiae i Aarhus.
3. *Janus* eller *Jens*, født 1615 i København.

*

Jakob Lets anden Datter **Karen Let**, som er Jakob Benignus Winslows Moders Mormor, »blev meget gammel, gandske blind og døde i Odense ætatis 99«, som J. Bircherod beretter³⁾. Hun var to Gange gift. I sit første Ægteskab med Niels Let var hun Moder til:

1. *Jakob Nielsen*, »som boede paa Landet og havde med Forpagtning at gøre«.
2. *Maren Nielsdatter*, som blev Jakob Benignus Winslows Mormor.
3. *Bodil Nielsdatter*, der døde ugift.

¹⁾ Jfr. *J. Vahl*, Slægtbog over Afkommet af Christjern Nielsen (Kjøbenhavn 1879—82). I dette Værks anden Del findes et særskilt Hæfte om den Wormske Slægt.

²⁾ Født den 23. Maj 1682, død den 1. April 1750.

³⁾ Familiehistorie fol. 400.

I sit andet Ægteskab med Bertel Wichmand fødte Karen Let desforuden følgende Børn:

4. *Niels Wichmand* den 20. Mai 1610. Han blev praktiserende Læge i København og senere i Lund, hvor han døde den 2. Marts 1668¹⁾.
5. *Hans Wichmand*. Han blev senere Raadmand i Odense og var tre Gange gift: 1. med Lisbeth N., 2. med Kirsten Hermand Rippenbachs og 3. med Lisbeth Erichsdatter. En af hans Sønner er den bekendte Købmand Bertel Wichmand i Nykjøbing paa Falster, som ægtede Bodil From. Deres Søn, Etatsraad Jørgen Wichmand († 1797), blev 1777 adlet med Navnet Wichfeld.
6. *Jørgen Wichmand*. Han giftede sig to Gange, først med Ingeborg Pedersdatter og derefter med Mette Knudsdatter Blanchen.
7. *Bertel Wichmand*, født den 4. Februar 1617. Han blev 1645 Magister, 1650 Kapellan og to Aar efter Sognepræst i Særslev paa Fyn, 1661 Provst i Skovby Herred og døde den 10. Januar 1665. Han indgik Ægteskab med Anna Erichsdatter, som vi straks skal lære at kende²⁾.
8. *Anna Bertelsdatter Wichmand*, født omkring Aaret 1613. Hun giftede sig i Aaret 1633 med Raadmand *Erik Jørgensen* i Odense. Begges Brudevers findes endnu i Bircherods Familiehistorie fol. 405 som Tillæg. De er trykte i København af Andreas Coccij. Brylluppet fandt Sted den 10. Marts 1633³⁾. Erik Jørgensen († 1659) avlede med Anna Bertelsdatter følgende Børn:
 - a. Bertel Erichsen. Man har hidtil formodet, at denne Bertel Erichsen senere antog Navnet Krattmann og døde 1704 som Dominikanermunk i Paris. Men med Uret. J. B. Winslow, der i saa Tilfælde havde været hans Neveu, fortæller nemlig, at P. Krattmanns Moder døde som Katholik i Paris og blev begravet af Pateren. Anna Bertelsdatter Wichmand døde imidlertid allerede

¹⁾ *Kr. Carøe*, a. Skr. S. 132.

²⁾ *Wiberg*, a. Skr. Bd. III, S. 251. — *Bricka*, a. Skr. Bd. XVIII, S. 526—528.

³⁾ Sexto Idus Martii 1633.

1642 efter kun 9 Aars Ægteskab. Heller ikke kan være ment Bertel Erichsens Stedmoder Anna Mathisdatter. Thi denne døde 1655 i Odense, paa hvilken Tid Bertel Erichsen umulig kan have været Præst. Forøvrigt vil vi om kort Tid offentliggøre en større Afhandling om P. Krattmann.

- b. Margrete Erichsdatter (1634—1693). Hun ægtede Mogens Mule (1610—1680) og efter dennes Død Elias Naur, Lektor i Theologi i Odense († 1728). Mogens Mules og Margrete Erichsdatters Datter Anna († 1754) ægtede Professor Thomas Broderus Bircherod († 19. Januar 1731).
- c. Mette Erichsdatter, født den 9. April 1639. Hun giftede sig den 3. September 1657 med Henning Christensen Achton, Sognepræst i Nørrebroby og Provst i Salling Herred ¹⁾.
- d. Susanna Erichsdatter. Hun ægtede Købmand Jakob Andersen Svidtzer i Odense og døde 1706.
- e. Lisbeth Erichsdatter, som giftede sig med Rasmus Svidtzer, Sognepræst i Lumby († 20. Nov. 1686). Efter Anna Berteldatter Wichmands Død giftede *Erik Jørgensen* sig med *Anna Mathisdatter*, Raadmand Mathias Diederichsens og Anna Hansdatters eneste Datter. Hun fødte Erik Jørgensen endnu følgende Børn;
- f. Karen Erichsdatter, som ægtede Jens Rosenkilde og døde 1719.
- g. Anna Erichsdatter, som giftede sig 15 Aar gammel med ovennævnte Bertel Wichmand, Sognepræst i Særslev, og kort efter dennes Død den 9. September 1666 med dennes Eftermand Hans Bang. Hun døde den 19. August 1726 ²⁾.
- h. Jørgen Erichsen, Købmand i Hamborg.

Jakob Bircherod undskylder paa følgende Maade, at han ikke beretter mere om Raadmand Erik Jørgensen: »Det viides om disse hans tvende hustruer, at hand selv gierne havde

¹⁾ *Wiberg*. a. Skr. Bd. I, S. 220.

²⁾ Jfr. *Bircherods* Familiehistorie fol. 414—418.

vildet havd sit Epitaphium sat i St. Knuds Kirke i Odense med portraiter effter de tiiders maade, men som dend første hustrue, Anna Bertelsdatter Wichmand, min mormoders moder, var meget smuk, og dend anden, som var hendes stivmoder, var meget hesselig, saa vilde dend sidste aldrig tillade, at deres portraiter maatte staar sammen, hvorrvor og ingen Epitaphium blev satt i Kirken, og derved manquerer mig oplijsning om hans genealogie«¹⁾.

*

Maren Nielsdatter Let, Jakob Benignus Winslows Mormor, indgik først Ægteskab med **Ludvig Michelsen Tisdorph**, Sognepræst til Vor Fruekirke i Odense. Denne var født 1595 i Roager Præstegaard i Ribe Stift og blev den 11. Mai 1625 Sognepræst i Sorø, indtil han den 16. Juni 1632 forflyttedes til Vor Fruekirke i Odense, »hvortil hans Svigermoder Karen Let havde hjulpet«. Efter Bloch²⁾ skal Ludvig Michelsen have været »tvende Gange gift: først med Maren Nielsdatter, som han ægtede den 15de Oktober 1626; siden med Maren Leth, en Datter af Jakob Leth, Borgermester i Odense og Maria Jørgensdatter, Søster til Inger Jakobsdatter, Doctor Mads Jensen Middelfarts første Hustrue«. Denne sidste Angivelse er imidlertid helt forkert. Ludvig Michelsen havde kun den ene Hustru Maren Nielsdatter, Datter af Niels Let og Karen Let, hvilken sidste atter var en Datter af Borgemester Jakob Let. Sandsynligvis troede Bloch, at Maren Nielsdatter og Maren Let ikke var identiske og gav derfor ovenstaaende urigtige Forklaring.

Ludvig Michelsen døde den 22. September 1643, just da han skal have været kaldet til Biskop over Ribe Stift. Hans Enke giftede sig kort derefter med hans Eftermand **Niels Pedersen Brun**. Denne var født i Nykjøbing paa Falster, hvor hans Fader Peder Hansen Brun dengang var Rektor. I Aaret 1643 udnævntes Niels Pedersen til Rektor i samme Skole. Den 16. Mai 1643 blev han Magister Philosophiae, den 22. No-

¹⁾ a. St. S. 407.

²⁾ a. Skr. S. 760.

vember samme Aar Sognepræst til Vor Fruekirke i Odense og den 5. Juni 1661 Provst i Odense Herred. Han døde den 12. August 1670. Efter Wibergs Præstehistorie skal ogsaa Niels Pedersen have været to Gange gift. Men denne Angivelse er ligeledes forkert. Magister Niels Pedersen har kun haft den ene Hustru Maren Nielsdatter Let, Magister Ludvig Michelsen Tisdorfs Efterleverske. I Odense Tingbog (1678—1681 fol. 178^v—179) findes en Erklæring af Raadmand Hans Wichmand, Jørgen Wichmand og Maren, salige Magister Nielses, om Afkald paa Arv efter deres salige aldrende Moder Karen Jakobsdatter¹⁾ Let, salige Bertel Wichmands Efterleverske. Af dette Aktstykke ses altsaa Bekræftelse paa det ovenfor fremsatte, at Karen Lets Datter, Maren Nielsdatter, efter Ludvig Michelsens Død var gift med Niels Brun, hans Eftermand i Embedet ved Vor Fruekirke.

Bircherod tilføjer i sin Beretning: »Ved dem begge havde hun Børn; men som dend eene Kuld var smukkere end dend anden, bleve de distinguered imellem de sorte og de hviide«²⁾.

Hvor mange og hvilke Børn Maren Nielsdatter har haft med Ludvig Michelsen Tisdorph, er her af mindre Betydning. Bloch anfører otte, fire Sønner og fire Døtre. Der maatte skrives en egen Afhandling for at eftervise, hvor fejlagtig Blochs Sammenstilling er.

Niels Pedersen Brun skal efter samme Forfatter³⁾ med Maren Nielsdatter Let have avlet syv Børn, deriblandt:

1. *Marthe Brun*, som den 20. Oktober 1667, treogtyve Aar gammel, giftede sig med Magister Peder Jakobsen Winslow og i dette Ægteskab blev Moder til den berømte Anatom Jakob Benignus Winslow. Hun døde 1721.
2. *Mette Brun*, der den 29. Januar 1679 giftede sig med Jens Madsen, Kirkeværge i Odense; den 24. September 1684

¹⁾ I Originalen staar Jørgensdatter; men det er uden al Tvivl Skrivefejl for Jakobsdatter, da ingen længere mindedes, hvad den kort i Forvejen i en Alder af næsten 100 Aar afdøde Kones Fader havde heddet.

²⁾ a St. fol 406.

³⁾ a. Skr. S. 762.

med Jørgen Lauritsen og efter dennes Død med Controlleur Christen Lund i Odense.

3. *Sophie Brun*, som den 21. Marts 1703 ægtede Jørgen Pedersen, Capellan i Præstø.

*

Ved alle disse Oplysninger er imidlertid endnu ikke løst Spørgsmaalet om Jakob Benignus Winslows og Nicolaus Stenos Slægtskab. At J. B. Winslow har været i Slægt med N. Steno, fremhæves af ham selv. Atter og atter kalder han sig i sin Autobiografi Stenos »Grandneveu«. Netop derfor havde han saa stor en Interesse for den berømte Naturforsker og alt, hvad der stod i Forbindelse med ham. Det er ganske vist ikke mange bekendt, at Winslow allerede har tænkt paa at udgive Stenos anatomiske Værker, ligesaa lidt som det er bekendt, at Winslow er Stenos første Biograf¹⁾. Hans ganske vist meget værdifulde Arbejde er imidlertid aldrig bleven trykt; desværre er nu ogsaa Manuskriptet sporløst forsvunden²⁾. I Aaret 1722 blev det dog benyttet af Franskmanden Blondel, der i sin »Helgenernes Liv« offentliggjorde en lille Levnedbeskrivelse af Nicolaus Steno som Tillæg³⁾.

Men hvorledes var Nicolaus Steno i Slægt med Jakob Benignus Winslow? Spørger vi Jakob Bircherod, i hvis Familiehistorie man skulde vente fyldige Oplysninger, saa maa denne tilstaa sin egen Uvidenhed i hele dette Spørgsmaal. »Af Karen Letsdatters Familie«, skriver han, »var dend lærde Nicolaus Stenonius, som hos de Catholske kaldes Episcopus Titianopolitanus eller Titiopolitanus og Hannoveranus. Hand var fød i Kiøbenhavn 1638 d. 1. Jan. og var een Guldsmeds søn, var liden og kleinlig og altiit svag og excellerede in Medicina et Anatomia. Hand blev Medicus et Anatomicus til 1675, da

¹⁾ Jfr. Manuscriptum Parisiense loc. cit. p. 99, 112.

²⁾ Se Grosses vollständiges Universal Lexikon, 39. Band (Leipzig und Halle 1744), Sp. 1840.

³⁾ *Laurent Blondel*, Vie des saints pour chaque jour de l'année (Paris 1722), p. 732—747: Le vénérable Nicolas Steno Evêque de Titiopolis et Missionnaire apostolique. Extrait d'un manuscrit qui a été communiqué par M. Winslow, docteur en médecine de la faculté de Paris, de l'académie royale des sciences.

hand changerede sin Religion og blev af Innocentio XI creeret til Biskop et Vicarius Apostolicus generalis per Saxoniam inferiorem, førde een meget ærbart og skikkeligt levned og levede mest til Florentz, Hannover og Hamborg, døde til Sverin 1686 d. 25. Nov. aet. 49 og ikke sexagenarius som Mollerus skriver. Og fortryder det mig meget, at da jeg i Paris saa hans Portraet hos Mr. Winslow¹⁾, Docteur en Médecine et Professeur de l'Académie des sciences, som var min Fætter og een descendent af den omtalte Karen Letsdatter, jeg da ikke informered mig videre om dette slægtskab. Jeg har sagt tilforn, at Karen Letsdatter var tvende Gange gift og at jeg er en Descendent af dend eene mand, som kaldtes Bertel Wichmand«²⁾. Af det hele fremgaaar, at Bircherod ikke vidste, hvorledes Winslow var i Slægt med Steno.

Det vilde ganske vist ligge nærmest at antage, at Winslows Mormor eller Farmor havde været en Søster til Steno. Saaledes troede allerede *Manni* at maatte løse Spørgsmaalet³⁾. Men vore af de bedste Kilder tagne Oplysninger tillader paa ingen Maade en saadan Løsning. Der kendes forøvrigt kun een Søster af Nicolaus Steno ved Navn Anna og denne ægtede senere Guldsmeden Jakob Kitzerov⁴⁾.

A. D. *Jørgensen* troede derfor at maatte give en anden Løsning. Efter ham skal Stenos Moder Anna Nielsdatter have været en Søster til Winslows Mormor Maren Nielsdatter Let. Han skriver: »Nils Stensens moder var Anna Nilsdatter, rimeligvis mandens anden hustru. Da hun nemlig blev enke 1644, ægtede hun et par år efter guldsmeden Johan Stichman og levede til året 1664. Gennem hende var Nils i slægt med sin efterfølger Jakob Winsløv og med Jakob Birkerod; det må nemlig antages, at hun har været en søster til Maren Nils-

¹⁾ Jfr. *Joh. B. Metzler*, Nicolaus Steno i Maler- og Billedhuggerkunsten i »Varden« 9. Aargang (1911), S. 175.

²⁾ *J. Bircherods* Familiehistorie fol. 398—399.

³⁾ *Domenico Maria Manni*, Vita del letteratissimo Monsig. Niccoló Stenone di Danimarca Vescovo di Titopoli e Vicario Apostolico (Firenze 1775) p. 137, 313—314.

⁴⁾ *O. Nielsen*, Kjøbenhavns Diplomatarium Bd. II (1874), S. 835; Bd. III (1877), S. 727.

datter, Winsløvs mormoder, og altså datter af Karen Leth, borgemester Jakob Leths datter i Odense¹⁾. Paa hvilken Kilde den ansete Historiker støtter sig, erfarer vi ikke. Hans Antagelse er allerede modbevist ved vore Slægtstavler. Karen Let havde vel en Datter ved Navn Anna, men i sit Ægteskab med Bertel Wichmand. Denne Anna Bertelsdatter har imidlertid ikke noget at gøre med Stenos Familie. At Karen Jakobsdatter Let i sit Ægteskab med Niels Let ikke har haft endnu en anden Datter ved Navn Anna, fremgaar deraf, at ingen af de ikke saa faa Kilder, som nævner hendes Børn, kender en Anna Nielsdatter. Under den 10. Oktober 1636 findes f. E. i Odense Tingbog (1635—1636 fol. 175) indført et Arveafkald, »hvored Sognepræst til Vor Fruekirke i Odense Ludvig Michelsen, Maren Nielsdatters første Mand, og Jakob Nielsen paa Brøløkke giver Afkald for, hvad sidstnævnte paa egne og førstnævnte paa sin Hustrus Vegne kunde arve efter deres salige Fader Niels Let og deres salige Søster Bodil Nielsdatter. Desforuden giver Erik Jørgensen Afkald paa sin Hustrus og paa Niels og Bertel Wichmands Vegne for, hvad de kunde arve efter deres salige Fader Bertel Wichmand«. Nicolaus Stenos Fader, Sten Pedersen, eller hans Moder, Anna Nielsdatter, som efter A. D. Jørgensen ligeledes skal have været en Datter af Karen Let og som dengang levede endnu, nævnes ikke med et Ord. A. D. Jørgensens Antagelse, som han selv kun støtter paa et »rimeligvis«, kan derfor ikke opretholdes.

Der kan heller ikke regnes med den Mulighed, at Stenos Moder var en Datter af Niels Let i et tidligere Ægteskab. Thi i saa Tilfælde vilde det være helt uforstaaeligt, at der i ingen af de ikke saa faa Kilder, vi har set, findes noget Spor af denne Datter. I Særdeleshed taler den fuldstændige Tavshed i de ovennævnte Aktstykker imod denne Antagelse.

»Men ligger Løsningen ikke for Haanden?« vil mangen en spørge, der har læst ovenstaaende Slægtregistre. »Har ikke Stenos Fader, Sten Pedersen, været en Broder til Winslows Morfader, Magister Niels Pedersen?« I Virkeligheden synes denne Antagelse ved første Øjekast at være meget rimelig.

¹ A. D. Jørgensen, a. Skr. S. 4; jfr. ogsaa S. 216, Anm. 4.

Det kunde godt forklares, efter hvem Steno erholdt Fornavnet Niels, nemlig efter sin Farbroder Niels Pedersen Brun¹⁾. Men Guldsmeden Sten Pedersen i København kan umuligt have været en Broder til Niels Pedersen Brun og en Søn af Præsten Peder Hansen Brun. Thi denne sidstnævnte var lige bleven Student²⁾, da Sten Pedersen allerede fødtes en Søn, Nicolaus Stenos 24 Aar ældre Stifbroder Johan Stensen³⁾.

Der maa derfor søges en anden Udvej, endskønt der næsten ikke synes at være nogen, og vi kan kun finde een, nemlig at Stenos Moder Anna Nielsdatter har været en Søster til Jakob Benignus Winslows Farmors første Mand Peder Nielsen, Sognepræst i Winsløf og Neflinge. J. B. Winslows Farmor Karine Clausdatter havde altsaa været en Svigerinde til Stenos Forældre Sten Pedersen og Anna Nielsdatter.

Kun med denne Løsning kan forenes, hvad Bossuets Sekretær, Abbé François Ledieu, som kendte Winslow meget godt, beretter om dennes Slægtskabsforhold til Nicolaus Steno, at »Jakob Winslow gennem sin Fader var i Slægt med den store Anatom og Geolog«⁴⁾. Alle andre Løsninger gaar nemlig ud paa, at Slægtskabet har fundet Sted gennem Moderen.

¹⁾ Da han efter Datidens Brug sædvanlig kaldte sig Brunovius, findes Navnet ofte skrevet »Brunov«.

²⁾ Han var født i Aaret 1594 og blev den 10. Juni 1613 immatrikuleret ved Københavns Universitet. Jfr. *J. Barfod*, Den falsterske Geistligheds Personalhistorie (Kjøbenhavn 1854), Bd. I, S. 60, Bd. II, S. 175—176. — *Wiberg*, a, Skr. Bd. III, S. 355.

³⁾ *A. D. Jørgensen*, a, Skr. S. 2—3, 216, Anm. 2.

⁴⁾ Jacques Winslow, petit-neveu par son père, du célèbre M. Sténon. *Guettée*, L'Abbé le Dieu, Mémoires et Journal sur la vie et les ouvrages de Bossuet (Paris 1856—1857), t. I, p. 231.